

Ciència

Artistes i científics

■ David Bueno

Tot sovint, tendim a veure el treball dels científics com un ens aïllat de la resta del món cultural, de la mateixa manera que potser ben pocs imaginem que la feina dels artistes hagi pogut influir en el desenvolupament de la ciència. Però art i ciència han tingut, i tenen, moltes coses en comú. Al llarg de la història, artistes i científics s'han proporcionat mútuament eines de treball, nous materials i motius d'inspiració, en una relació simbiòtica plena de lligams. De fet, els primers naturalistes, biòlegs i enginyers havien de ser, necessàriament, bons artistes per plasmar en làmines de manera realista tot allò que observaven o pensaven.

L'artista en el laboratori, de Xavier Duran, finalista del Premi Europeu de Divulgació Científica Estudi General 2006, se submergeix en la relació que al llarg de la història han tingut l'art i la ciència. Duran (Barcelona, 1959) és llicenciat en ciències químiques i doctor en ciències de la comunicació. Dirigeix el programa *El medi ambient* (TV3) i ha publicat altres llibres de divulgació i assaig, pels quals ha rebut diversos premis.

A *L'artista en el laboratori*, Duran relaciona personatges aparentment tan immiscibles com ara Newton, Boyle, Van Eyck, Turner, Chevreul, Seurat, Galileu, Einstein, Dalí, Gaudí, Leonardo, Mandelbrot, Vermeer, Le-

Xavier Duran és científic i assagista

euwenhoek, Duchamp i Pollock, i aprofundeix en els materials artístics i científics i en els processos de creació i anàlisi d'obres i corrents. El llibre acaba amb una interpretació molt personal de vuit conegudes obres plàstiques, com *El crit*, de Munch, en què explora la visió del món a partir de la influència mútua entre l'art, d'una banda, i l'astronomia, la biologia, les matemàtiques i la física de l'altra. Com va dir Robert

D. Huerta: "Malgrat que la ciència reposa fermament en les dades empíriques, les bones teories requereixen la mateixa mena de creativitat i salts intuïtius que els artistes mostren en els seus treballs. En aquest sentit, els bons científics i els bons artistes són molt semblants, cadascun intentant interpretar el món i presentant els seus models de realitat". Una afirmació que Duran evidencia clarament en aquest llibre.*

TVC

L'artista en el laboratori

Xavier Duran
Bromera
Alzira, 2007
Preu: 19,50 euros
Pàgines: 272

■ Una visió de la relació entre art i ciència basada en la interpretació del món dels artistes i els científics

1 2 3 4 5

Lingüística

Primers auxilis de català correcte

■ Albert Pla Nualart

Tinc un dubte és una introducció a l'ús del català ideal per a adults que potser només tenen l'estona del metro per llegir. Al llarg de 180 pàgines, Ortega acompanya el lector pels trencacolls de regles i excepcions amb l'estil personal i càlid d'un manual d'autoajuda. Per fer-ho més passador, divideix l'obra en 250 epígrafs i endolceix les petites píndoles amb humor i metàfores suggerents. A més, un cop paït, el llibre té una segona vida gràcies a l'índex analític, que facilita la ulterior consulta. Sense exercicis autocorrectius per matxacar-se ni l'abstracció d'una gramàtica, l'obra serà útil a qui sense capficar-s'hi vulgui treure rovell al seu català. Llegir-la tota de cop pot ser indigest però a petites dosis aferma amb amenitat nocions bàsiques mig oblidades. L'autor ens aplanava el camí renunciant a l'argot lingüístic i l'especulació teòrica i centrant-se en les necessitats d'un usuari mitjà.

Tinc un dubte s'inscriu en la brillant tradició que va encetar Fabra amb les *Converses filològiques* i que han conreat excel·lents divulgadors com Albert Jané, que va fer època amb la seva columna diària a l'AVUI. Passats els fervors militants de la Transició, Ortega reprèn el gènere sabent que el seu lector té motivacions més pragmàtiques i demana ser seduït.

Però facilitar-ho tot tant també comporta riscos. Exclou la distància crítica davant punts normatius mal resolts i aboca a un maniqueu correcte/incorrecte que té molt poc en compte l'adequació al registre i pot donar ales als mes-tretites. Una ortodòxia més flexible, en la línia de molts llibres d'estil, permetria proposar un model més proper a l'ús real. Són, però, les servituds d'una obra d'iniciació. El lector

Tinc un dubte

Rudolf Ortega
La Magrana
Barcelona, 2008
Preu: 16 euros
Pàgines: 190

1 2 3 4 5

inquiet sabrà entendre que és el primer graó d'una escala al capdamunt de la qual hi ha llibres com els de Joan Solà. I així com necessitem un Solà que ens faci veure que tot és més complicat del que sembla, també ens calen divulgadors com Rudolf Ortega que permeten entrar en matèria sense espantar ningú, de la manera més amable i didàctica possible.*

JOCNOU

Cadàvers i mòmies

EMILI TEIXIDOR

L'altre dia, en un programa de ràdio dels que hi participen els oients amb trucades directes, un professor em va demanar a propòsit del tema de què parlàvem -la lectura i com encomanar-ne l'hàbit, sobretot entre els joves i estudiants- com es feia per habituar els adolescents a estar sols, perquè ell, el professor, considerava la solitud com a primer pas per llegir. Quedar-se sol amb un llibre. És cert que la lectura exigeix temps i tranquil·litat, com aprendre a nedar necessita aigua. I també és cert que en els temps actuals, joves i adults ens trobem que les temptacions que l'educació antiga ens ensenyava a vèncer, ara més aviat les excita i ens

anima a consumir en aquesta nova societat de l'oci grupal i cridaner.

La pedagogia de la trobada, trobada amb la naturalesa i amb un mateix, encara és practicada per molts moviments juvenils, com els minyons escoltes, entre altres organitzacions, i el contacte amb la naturalesa suposa de retruc una descoberta amb un mateix i la solitud. Abans també es practicaven els exercicis espirituals i els recessos més o menys piadosos, que ara s'han reconvertit en convivències, estades en cases rurals, etcètera. Són maneres d'ensenyar a quedar-se sol amb un llibre o amb un mateix.

En alguns països assagen el que en diuen "l'hora del silenci", en què tot el personal de l'escola, des del director fins al conserge, ha d'estar quiet al seu lloc, en silenci absolut i amb un llibre al davant. Llegeixi molt o poc, com a mínim el jove o adult aprèn a callar, a respectar el silenci dels altres, i amb sort a llegir. Hi ha moltes maneres. Però pensem que la cultura és exigent i els humans som ganduls de mena. I llegir és una elecció, no una imposició.

Els programes oficials gairebé són els mateixos de fa cent anys. Un professor universitari comenta que cada cop n'hi ha més, de professors, que

confessen sense rubor que no llegeixen res del que ensenyen. Que els programes de literatura són els mateixos del temps de Menéndez Pelayo. Que un pla d'estudis programat per formar erudits no serveix per fer bons professors que només reben un vernís pedagògic i no estan preparats per ensenyar. Que la literatura que presenten és un cadàver i ells unes mòmies. Que els estudiants ja estan tips d'aprendre llistes d'autors, d'obres... I que ja seria hora que llegissin i escrivissin com, per exemple, fan a les escoles d'escriptura, de manera pràctica i vital. I prou reformes, sisplau, que els malalts no volen soroll, ni la lectura tampoc.*